

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke: *Bustunnd*

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: *Frostherod*Emne: *Lag leds med vis familielider*

Bygdelag:

Oppskr. av: *Trub G. Gjosen*Gard: *Gjosen*(adresse): *pt. Flattann, Viksvand*

G.nr. 221 Br.nr. 1-2

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *Mer av eiga røynsle*

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

A. Fødselen.

1. Det var og er vantig å kikke, at naboer, slektninger og venner kommer med til karselkansen. Fjært hændt er det gjerne en kring, en bilservise eller gaffel til karsel.
2. Vantig kom de enkelte, men det kunde man hente at naboer smatta seg i mellom om å gå i følge.
3. Namn av alle som brød de innkjedde stalle ha med seg til karselkansen, har jeg ikke hørt noe om.
4. Namn bestemt dag de besøkende skulle gå eller fødselen, var det ikke. Det kom an på om karselkansen var fri og om det å ha innad dem; men det almindelige var en 8 dager tid etter fødselen og utover, og etterom det høide for dem.
5. De gikk vantig bare en gang.
6. I eldre tid var det vanligvis de hadde med til karselkansen. Det kunde da bli en mange or lev, at alle på garden måtte eta på svarte linn, om ikke grønter skulle aurne eller bli karselkansen.
7. Vantig gikk de bare en gang på besøk til

karselkarna.

8. I garnal tid brukte kamrene grøntepunn til å ha kammengrauten i, fine, rose-måls og utkraks, med nasen og uredtall til dei om åtte eller ha¹²tt leir.

Om på grønter var strødd sukker og ka-sul. Fellek holdt de på vis fremkamslen, og farak det skulde holdt sig varmt, slakt de gjerne fyllflette inn på kammern.

Det var Kapping om å ha den feilaste og beste grønter, og det var afte etter på bruk-ka om hvem som hadde seira: K. Antuéransen.

I seimere tid bruktes afte lervær og slunlig til å ha grønten i, og de har der i et håndtill, knytt antkning.

9. Det var kammengraut som var til van-lege å ha om til karselkarna, og den leier kall karselgraut.

10. Det var best karna på garden som gikk med grønten, hvis de ikke sjukdam hinda.

11. Karna gikk slakt alene; man neu var aldri med.

12. Lendingefolket skulde alltid ha brukket-ning, så karselkarna måtte ha omrødd sig med kaker og kanna godt.

Lendingefolket måtte fænt inn og hids på karselkarna og se den nyfæle.

Så kamgrønten fram, som karsel- karna måtte smaka på.

Så hlei kaffe, kaker, sefækkling og smærteris oakt fram, gjerne i samme nam, og puaten gikk under måltidet.

Det var rent som et lile gjestebud.

Men noe sers namn var det ikke på, det / og ingen fæstjell om det var godt eller ikke.

14. Ofar ikke hært noe om "næ, Kame mæltis" eller karselskane var appe igjen. Lendingfallik fikk sin braktoring når de Kame med maten, ikke sin.

15. Sam aftak var det bare til gifte mødre de gikk med karselsgjænt til.

Den unge gifte var fulke sig skamfult, og de vilde stadig legge stein til kjøden.

16. Når det blei annestifte med å krukke annestmat enn gjænt til karselskane, og ikke godt å lidfeste. Det gikk litt etter hvert.

I min barndom, for enko år sin, var det vanlig med gjænt; men det kan vel være en 20-30 år sin det blei forandring.

Stadd de ferst på garden, lot de med ferst auppe eller bølraupe. I alle høie holdt de Maten med, hvinskakke eller kjøpskakker. Det første bakeri i Krossherod var på Alberg og tilhørte et andet handels; grunnlagt omkring 1890.

Det om blei kalt ^{spisem} ~~spisem~~ snipp, og til julegaver andet minger sukkerkrød.

Nå hildags har de helst med til karselskane kringla eller blakkake, enten kjøpt eller hjemmelaga. En blomst blei gjerne sikkra å røde jarlils.

17. Sam aftak holdt ikke Kamenne noen gase med til den nyfødte. Det var først senere, helst tundes etre karselisk, at mere skjøft minger got gaver.

18. Det er liheden må. Vanlig ingen gase ved første gangs berst.

19. Ved dåp blei det holdt lipskules, og sam aftak var det andre skjøftfolk om var med, mødre, fedre, onkler og tante eller

Særskent til karens Kana eller Jareu.

20. Slikt et Lapselskap kaldes nå som får karsål

21. Har aldri hørt at gjestene hadde send-
ing med til karsål, ofter at det var
en bestemt spise ved det med slike høve.

De ommendes ved Kisten, karens Kone og
faderne, og blei med til hjemmet etter
enst handling, med middag og beak-
hering utover Kvellen. Var de lang-
veis fra, så de der om natten, og var
til utover andre dager.

22. Det var da almindelig at karens Kone og
nær skjøt folk, som var om, gav ga-
ver til karsål. Det kunde være en sil-
sker eller penger. Det var færdig og fremt
karens Kone som hadde plikt på sig
til å gi.

23. Det er nå liksom omu færdig, om
karsål i hjemmet

B. Færdigsdag.

24. Færdigsdag får barn og vakene blei
aldri færdig i eldre tider.

25. Nå kaldes kaldes karna gjerne færdigs-
dag, men de vakene heit nu runde runde
te år, 50, 60 og seinere.

26. Færdig blei færdig gjerne best, men nå
stir det gjerne bekjentgjort i lekaleri-
sene, så kjente og alektvinger måkes
app i hjemmet og ønsker til lykke, hvis
da ikke jubelaulen er bærreist.

27. Det er høst barn omu færdig på
færdigsdager, ajeldrene vakene. Det
erents kan være, at karna gir gaver
når Jareldre eller andre skjøtde fylles

är i hagen alder.

28. För äldre tid var det ingen speciell mat till födelsdagen. Nu är det födelsdagskaka, enten himmlaga eller bestilt från Kändisbar.

29. Som orsakar nymt, är det födelsdagskaken som skal ättas till luns, med Kaffe, sjuka-late och andre Kaker alltså.

Blir gjordens utöver Kullen; korrus gjerna är varm mett, med smårörel, Kaffe och Kaka efter. Det sidensor är en brann.

C. Konfirmanjen

30. För äldre tiden var det ingen firning av Konfirmanjen. Ettiskt att de hölls verk i kyrkan, blev vesken av dagen tillbrakt i kv och abilitet.

31. Det är först i senare tid att Konfirmanjansselskap är blivit allmännlig; outugelig en 40-50 år sen.

32. Det är nu först och fremst släktinger, vänner och vänner av Konfirmanderna som blir bjudt, och afse även lärarna.

33. Sänding har hvortan för eller nu blivit brukat.

34. De som blir kända till Konfirmanjen, gif gaver, pengar eller andre ting.

Fruardrens styldfolk pleier ä sende gaver till Konfirmanden.

35. Näm bekoms rekter blir itke brukat; men gjordskütet beqgnor med en hebre middag, och senere Kaffe och alle slags Kaker, klats och läros, utöver Kullen, och litet kveldmat. För blir luns lag först i all entelthet, men nu skal den ene overgå den andre.

D. Bryllup.

36. Man ikke hørte eller ha hørt om at farlovsen blev fejret i eldre tider. Det gikk hemmelig for sig, og folk smilte gjerne ingen ting for det skændet til bryllup.

37. Nå er det almindelig med farlovsen, med kaffe og te og gjestebud etterpå.

38. a) Når folk møttes i bryllups garden, blev de mødt med dem og te. Deres Kaffe og småbrød, før de drog til kirken, med dem på falkreipet.

Det tilbakkemannen fant dem og om mid- dag, så Kaffe og Kaker, og så kaldt mat.

b) Hovedretten til bryllups middagen var i eldre tid "Kål og kjøtt", ertsuppe med kjøtt og fleisk til. De kalte dem aftent i ei skål krydderpanne, og det var ikke småthens de kalte på. Det var gjerne ei bestemt Kase som kalte i alle bryllup og større gjestebud, og det måtte være fleisk med erter og gryn i "Kålen". Man hørt om en av gjestene kaste Kålen på den måte: "Den som kverde ja eller Kål på aukjanen!" Det var vel heller lite med erter og gryn, og lite å kake på, i den sam blei kverdt ved aukjanene. Den blei salt i literne, No. 0, 10 pr. l. Ofte ala fleire sig sam og fikk Kålen oppå i store Kraug, som de åk ut.

Ofte er det blitt moderne, med slick og puds- inger og alle slags grunnsaker til bryllups- middagen, ål og dem til maten, ikke himmelbrødd, men kaker og pils. Deres Kaffe. Denger utpå et overbrett dessertbord, og utpå malte gjerne ertsuppe, og ikke kaldt å faglemme.

3) Sam orsaker nämnd var hovstuckten i eldre tid "Kål y hjält" første doger.

4) Nac fast program for 2 y 3 doger var det ikke; men 2 doger vordt kam kamme-graaben fram. Grautepann y herriner blei satt på et langt kerd, y jels gikk rundt y fersynte seg y åk skænde. Det var da om å gjære for Kanene å ha beste grauten. De som hadde mere ved, var huime y hadde grauten, oå de kunde seke den fram helt rykkart. De hadde der for en jerdel for andre, som holde den med sig, når de kam 2 dog. De hadde ei evare skid med å få alk iskan for grautetings tek tid. Fillek, som de holde på skeskibe fleske, måtte ver varmt y grauten detavert med sukker y kamel. Ofte ha de snipp, som lå y fleck i jellek. Det var ei alar ere for den som hadde beste grauten.

I doger var det skylfalk y langvegfå som var gj, iske i kryllupgarder; bitocino for de som hadde hjilp til under kryllupet

39. Sam sending i eldre tider brukkes smår, som blei pyntet på jantjellig vis, lefselning y under tider brukkate.

Hjälmet var aldri med i sendinge. De hadde egne Karjer, sendinger Karjer, til å frakte sakene i. Fra slårer garder var det slårer sendinger eller fra mindre herter, men noen kalemmer som kom meget hver skulde ha med, var det ikke; men vanlig vildt ingen vere for "snuppen" for til å i lille hore.

40. Om smårer blei pyntet på noen skeskib måte, har jeg ikke hørt noe om, men jeg

- hvisker de hadde figurer i rosemønster. Man brukte å bygge en rosefærmede Glastast i småret. På Midten stakk de en myrtegren i småret ^{med lappender.}
41. Her aldri hørt at kommannen samlet inn gjætt når han kal; men det kunde nok hende at man stakk i smået til de samhalt gjætt hús, hvis mstkommende ha lilus nok.
42. Sending var det vanlige navn på det de tok med til bryllups garden.
43. De hadde sendinga med seg i bryllupsdag når de kom, og det var Kona som berente den på skulder.
44. Full kart.
45. Linsen.
46. Det kunde hende at det blei slutt med heim en smakkbit, Kaker eller befe-king, til de var att heime og ikke kunde komme, og det var da gjættens Kona på bryllups garden som stod for det. Kake navn på disse har jeg ikke hørt om.
47. Det er sjelden at det blei holdt flere- dagers-bryllup nå. Det kan vel være en 30-40 år siden det blei slutt med det.
48. Da det er mye slar om å holde bryllup, er det vanlig at det blei feiret på habel eller penjanaler.
49. Det hender også, at farlovet viser hit byen og lar seg vin, om eller uten etts følgende bryllupsdag.
50. Det er almindelig skikk at når skjel-falt og runner gir bryllupsdager; men det er de gjerne húsne til de utgjefte utpå.

51. Det er blevet ved runde ball og kryllaps -
dager blev fejret.

E. Gæst.

52. Det var visse beaerlag, med naturlige
skulle, en lekke o. l., og alle som hørte
bidet, blev vedde, vink og jakkige, hvis det var
"spekkelige" jatte. I udre bid havde de en
part be-mann som gikk fra gard til
gard. Han skilte sig kjy bidelig ved dæra,
tok fram et bres og begynte å lese.

Den vanlige formell var: Det har behoget
livets- og dødens herre å ha til sig N. N.,
og vi anmoder den herre N. N. med familie
å innfenne sig i varige hvil og fælge. o. s. v.

Bemannen måtte själugt ha herutning,
og jeg har hørt sagt at vedte gikk på
alle fire ved hvin Kamster.

53. Skulde det vere "en anstændig begravelse",
som det het, måtte den vere i 3 dager.

54. Når de innkudne kam, fikk de dram
og biter. Gullspå smårød og kaffe. Heim-
kamne fra kirken, var det kam og biter, og
så middag. Foredretten var "kål og kjøtt".
Svinnere kaffe og kaker, og smårød til
vredt. Det blev vanlig servert ved lang-
bord, sittende. - Vis grovt var det i udre
bid skikk å ha hånnegnant^{2nd}, som blev
ett stående ved et langbord, sent på
vredten.

55. Hovedmåltidet hadde ikke noe særskilt navn.

57. Var det litus palass i himmen, blev det afbe-
leged en bearsal udre ved skivereggen, hvor
littet stod; men jeg husker at littet stod
uhit dekket, mens jakket apiste i samme kam
inne. Det virket uappeltelig. Det var held ved

vinduskil slitt hundte.

- 58. Gjeste ne hadde sending med, som ved kryllup, når de kom til øyehuset.
- 59. Somant var pyntet på vandig måte, som ved kryllup.
- 60. Sending blei tatt med likferdsdagen, men det var almindelig stikk at venner og bekjente måtte opp med Kransen Kviden jar. De måtte da ha heretning, som vandig bestod i Kaffe og Kaker. På Madam kaldes det Kristelakkodden.
- 61. Det var ingen forskjell, om den ordede var gift eller ugift. Den ordne mat som ved vandig grovat.
- 62. I seimere tid har grovats stikkene blitt forunklet. Det er byggt grov Kappellen. Venner og kjente ordnes i den ordede kuno jar i følge han til Kappellen. De blei da gjerne heretlik, holdt med Kaffe og Kaker.
 Selvs likferdsdagen møttes alle i Kappellet. Etllupå middag på et hotell eller penjonat, og senere deserbhard, kvampå hova reis til sitt.
- 63. Ekkerat det blei slutt med bygging av matst, blei det innkjøpt kunnemin til begravelse, såak abomningen kunde bli nokon helist utgå Kviden og minnet like som sørgelag.
- 64. Sending helst eig lengre ved grovat enn ved kryllupper.
- 65. Om begreber nå, se spm. 62
- 66. Allkabal blir sjelden brukt i begravelse nåtidags.
- 67. Oflest begravelsemedlag på hotell o. l.
- 68. Diker fænt i seimere tid, at det er blitt stikk med skriftdy innbydelse.

11.
69. Da det blir vanlig med oriser far en
50-60 år, begynte man å overlase lørdag.

F. Nye fester.

70. Har ikke hørt noe om at det skulle ha
dannet seg noen tradisjoner, om hva en
skulle ha til mat 17 mai.

71. Marsdagen blir vanlig feire hvert år,
men det er vist bare de siste 10-15 åra
siv det har til.

72. Fugun feires farsdagen.

73. Det er vanlig med kake på marsdagen,
enten himmelkake eller kjøpt.

Barnet sender gjerne en gave, og andre
minnes dagen ved å sende en blomst til
redskammeret, eller hylsegram.

74. Bakere på aheadet eller byen overlurer
gjerne kaker til marsdagen.

75. Fars- og marsdagen blir kjønt utøves,
gjennom oriser eller andre som hadde
vert utøvet bygda.